

Pohlin svojo „Kraynsko gramatiko“ l. 1768 in l. 1782. še „Tu malu besediše treh jezikov.“ — To je pa tudi skoro vse, kar se je spisalo v dveh stoletjih.

Važno iz te dobe je pa tudi to, da se je v Ljubljani otvoril prvi zavod, v kojem so se jele izobraževati ženske. Dne 2. mal. srpana l. 1703. so otvorile uršulinke svojo šolo, koja obstoji še dandanes. Do tedaj namreč poučevali so se po šolah edino le dečki. S tem pa tudi ni rečeno, da prej nobena Kranjica ni znala čitati in pisati. Kdor je bil kaj inovit, skrbel je za domač pouk svojih hčera, le hčere ubožnih starišev se niso učile ničesa. Tem pa tudi potem z uršulinskim zavodom ni bilo nič pomagano.

(Dalje prih.)

Književnost in umetnost.

Pole s podobami za šolo in dom. V zadnji številki smo naznanili, da je družba za razmnoževalno umetnost na Dunaju izdala ravnokar drugo serijo. Kolike važnosti so te podobe pri pouku, o tem smo govorili že lansko leto, ko je izšla prva serija. Isto velja tudi o drugi seriji, katere vsebina je ta-le:

26. Križarji. — 27. Romanski samostan. — 28. Cesar Maksimilijan I. — 29. Solina Vielička. — 30. Življenje kmetov v XII. stoletju. — 31. Življenje na cesti v XIV. stoletju. — 32. Turki oblegajo Dunaj (1683) [Prikopi. — Poljska pekarnica. — Kara Mustafa. — Arabec. — Beduinski šotor. — Janičar. — Čerkes. — Tatarji. — Albanec.] — 33. Hiša romanskega zloga. — 34. Sveti Severin. — 35. Obleganje mesta v XIV. stoletju. — 36. Goreči grm. (Podobe iz stare zaveze.) — 37. Obujenje Lazarjevo. (Podobe iz nove zaveze.) — 38. Trnjulčica (barvan). — 39. Germani. — 40. Visoko gorovje. — 41. Levi. 42. Donava do Ulma. — 43. Donava od Pasova do Greifensteina. — 44. Huni [Hunska palača. — Papež Leon I. in kralj Atila.] — 45. Viteški turnir. — 46. Drobница. — 47. Vinstvo. 48. Praga. — 49. Mestno življenje za tridesetletne vojske. — 50. Iz mesta za tridesetletne vojske.

Table 26. do 35., 39., 40., 42. do 45. in 48. do 50. imajo besedilo na zadnji strani. „Pole s podobami za šolo in dom“ se dobivajo v vseh ljubljanskih knjigotržnicah po 1'60 gld. serija. Priporočamo jih kar najtopleje.

Naši dopisi.

Z Goriškega. Učiteljstvo se giblje na vsi črti v do-sego primernega gmotnega stanja. Posebno živahno je letošnje gibanje na Goriškem in v Istri. Nasledek shoda v Trstu in Gorici je bila deputacija na Dunaj, kjer je dne 6. m. mes. izročila spomenico ministrskemu predsedniku, grofu Thunu in naučnemu ministru, grofu Bylandt-Rheitu ter finančnemu ministru. Prva dva sta sprejela odposlanstvo pod vodstvom dr. Gregorčiča kaj uljudno ter sta poudarjala važnost učiteljskega stanu in zagotavljala, da bodeta spomenico natančno proučila ter potrebno ukrenila, da se bo po mogočnosti ugodilo opravičenim prošnjam za potrebno izboljšanje. Finančnemu ministru ni bilo mogoče izročiti spomenice, zato se je izročila njegovemu tajniku, kateri je obljubil, da jo izroči na dotično mesto. Spomenico za Goriško-Gradiščansko in Istro so podpisali, kakor znano gg. Anton Kosovel, Peter Medvešček, Andr. Vrtovec, Jožef Valentič in Jakob Jakac. Lahi je niso podpisali, ker niso bili v to posebe pooblašteni posebno glede deželne šolskega zaloga za Goriško-Gradiščansko, proti kateremu so se postavili v boj laški poslanci. Dne 7. m. m. se je izročila druga spomenica zgoraj imenovanim ministrom; v deputaciji so bile zastopane dežele: Bukovina, Primorska in Dalmacija; veljala je pa za že imenovane

dežele in za Tirolsko. To spomenico je bilo sklenilo odposlanstvo istih dežel, ki je zborovalo na Dunaju 5. m. m. V skupni organizaciji avstrijskih učiteljev doslej niso bile zastopane imenovane dežele (za Primorsko le Lahi ne); zdaj ima torej vlada v rokah spomenice vsega avstrijskega učiteljstva. Prošnje, došle od raznih strani, se strinjajo v zahtevi, da bi se § 55. drž. šol. zakona tako izpremenil, da bi jamčil učiteljem in učiteljicam dohodke nižjih razredov državnih uradnikov. Nemško-avstrijska učiteljska zveza je že izročila državnemu zboru enako spomenico; takisto so storile češka, slovenska in druge zveze, katerim so se pridružile tudi dežele, katerih zastopniki so zborovali na Dunaju 5. m. m. Upanje je, da bosta vlada kakor tudi državni zbor uvaževala skupne, upravičene zahteve vsega avstrijskega učiteljstva ter razmeram primerno izpremenila omenjeni § 55. drž. šol. zakona ter tako zagotovila primerno existenco stanu, o katerem se je izrazil grof Thun, da ga previsoko čišla. Četudi so razmere v državnem zboru avstrijskem zares žalostne, upamo vendar, da se najde večina učiteljstvu naklonjenih poslancev, katera ugodí upravičenim našim zahtevam. — Doslej ni bilo še nobeno odposlanstvo učiteljstva sprejeto od Nj. Vel. cesarja; pri ministrstvu leži še vedno prošnja za avdijenco raznih zvez. Tudi odposlanstvo, zborujoče dne 5. m. m., je sklenilo, napraviti spomenico na cesarja ter poskušati vse mogoče poti, da pride na namenjeno mesto. Spomenico sestavi gradiščansko društvo. — Od drugih sklepov, katere je sprejelo odposlanstvo, naj omenjamo le onega, ki teži po zblizanju raznih narodnosti, posebno med češkim in nemškim učiteljstvom. Vsaka narodnost — ali tudi dežela — naj bi imela svojo zvezo učiteljskih društev, a te naj bi se združile v centralno avstrijsko zvezo. Poudarjalo se je, da je, kakor sedaj stoje razmere v Avstriji, jako težavno misliti na splošno zvezo; mogoče pa je tudi zdaj misliti na združenje v posameznih slučajih. Napetost vlada v Avstriji posebno med Nemci in Čehi; enako je med učiteljstvom teh dveh glavnih narodov. Sprožila se je misel, da bi zastopniki učiteljstva drugih narodnosti posredovali za slogo med Nemci in Čehi. V odbor, ki bi sprejel to nalogo, so se volili učitelji raznih dežel: Slovenci, Hrvati, Lahi itd. Zaveza sloven. učiteljskih društev se bode v prvi vrsti naprosila, da bode posredovala pri Čehih. Na tak način bi se dosegla solidarnost vsaj v najpotrebnejših zadevah, ki so življenske važnosti za učiteljstvo, šolstvo Avstrije in nje narodov.

Vestnik.

Cesarja Franca Jožefa I. jubilejska ustanova za učiteljske sirote na Kranjskem: Gosp. Ivan Bartelj, nadučitelj v Smartnem pri Litiji, 3 gld.

Učiteljski konvikt: G. Ivan Bartelj, nadučitelj v Smartnem pri Litiji, 3 gld.
Jakob Demnik, blagajnik.

Osebnosti. Okr. šolski nadzornik gospod profesor Levec in učitelj na obrtni strokovni šoli g. Jož. Vesel sta imenovana vladnima komisarjema za nadzorovanje obrtnih nadaljevalnih šol in sicer za dobo dveh let. — Suplent na mornarski nižji realki v Pulju gospod Jožef Žilih je imenovan glavnim učiteljem na učiteljski v Kopru.

† **Nadvojvodinja Marija Immaculata.** — Brzobjavka z Dunaja javlja, da je umrla njena cesarska in kraljeva visokost nadvojvodinja Marija Immaculata Klementina, vdova po pokojnem nadvojvodu Karlu Salvatorju Avstrijsko-Toskanskem. Visoka pokojnica je bila mati so-proge Njegove cesarske in kraljeve visokosti, nadvojvode Karla Stefana, nadvojvodinje Marije Terezije ter nadvojvode Frana Salvatorja, soproga hčere našega cesarja, nadvojvodinje Marije Valerije. Pokojna nadvojvodinja je bolehalo že dolgo let na bolezni v jetrih. Vrhu tega si je bila pred leti zastupila kri z neko črno nogovico, zbok česar je morala prebiti več težkih operacij, preden so se

odpravile posledice zastrupljenja. Slednjič se je pred nekaj tedni pridružil še vnetje reberrnice. Tudi ta bolezen se je ublažila zadnje dni, ali pojavila se je k vsemu še plućnica, ki je po tolikem trpljenju povzročila smrt nadvojvodinje.

Važna razsodba. Nekemu učitelju na Dunaju se ni pripoznala radi nekega pregreška pravočasno prva petletnica. Ker je pa prvo petletnico dobil šele nekaj časa pozneje, mu je šolska oblast pripoznala drugo petletnico šele po preteku pet let po prvi petletnici. Učitelj se je pa pritožil na upravno sodišče, ki je razsodilo dne 3. grudnia l. 1898. l., da zakasnitev prve petletnice nima nič upliva na drugo petletnico, temveč leta se morajo šteti za drugo petletnico od dne stalnega nameščenja, ne oziraje se na to, če je tudi od prve petletnice preteklo šele 4 ali pa 3 leta. Slovenski učitelji, pozor!

Učiteljska deputacija pri naučnem in pri finančnem ministru. Dne 18. m. se je pod vodstvom predsednika zveze nemških učiteljskih društev predstavila učiteljska deputacija, v kateri je bil tudi načelnik slovenske „Zveze“, g. Jelenc, sekcijskemu šefu Berndtu kot zastopniku naučnega ministra in finančnemu ministru Kaizlu ter izročila prošnjo, naj se učiteljem zagotove tisti dohodki, kakor državnim uradnikom nižjih štirih činovnih razredov. Sekcijski šef Berndt je izjavil, da je učna uprava naklonjena željam učiteljstva, da pa so deželni zbori prvi poklicani pomagati. Finančni minister je rekel, da kot avtonomist ni za to, naj bi država prevzela šolska bremena (Op. uredn.: A pravice si je pa pridržala vse?!), pač pa se more zgoditi, da prepusti država nekatere dohodke deželam in bo vsled tega mogoče zvišati učiteljske plače. S takimi tolažbami se učiteljstvo nikakor ne more zadovoljiti.

Učiteljsko gmotno vprašanje na Koroškem sili čim dalje bolj v ospredje. Večina občinskih zastopov je že poslala prošnje za izboljšanje učiteljskih plač na deželni zbor. Vsak čas pa je čitati v raznih listih, da se je zdaj ta, zdaj oni učitelj odpovedal svoji službi in prestopil ali k železnici, ali k pošti, ali pa, če je napravil izkušnjo, k vojaškemu stanu. Bati se je, da bi se taki slučaji še množili, zato se bode baviti deželnemu zboru koroškemu v prihodnjem zasedanju s tem perečim vprašanjem ter je nujno ugodno rešiti. Ali kako? Zelo kratko je odgovoril na to neki koroški listič, češ, kar je zmogla uboga Kranjska, to je mogoče tudi Koroški.

Učiteljsko gibanje. Na Štajarskem bodo v raznih mestih dne 29. in 30. sušca veliki učiteljski shodi.

Take shode bi morali sklicati po celi Avstriji! Potem ne bo treba učiteljski deputaciji hoditi na Dunaj gledat, koliko je ura. To točko polagamo na srce ošovalnemu odboru „avstrijske učiteljske zveze.“ V družbi je moč in napredek!

Na e. kr. učiteljsku v Ljubljani je razpisana služba učitelja za risanje do 31. sušca. Več glej v uradnem listu „Laibacher Zeitung“ z dne 20. svečna.

Nadzorstvo veronauka na srednjih šolah si je po smrti dr. A. Čebaška obdržal presvetli knez in škof sam; le kadar bo zadržan, ga bo nadomestoval generalni vikar, č. g. kanonik Flis. Nadzorstvo veronauka na učiteljsku je poverjeno monsignoru A. Zupančiču.

Odlika. Tukajšnji mestni višji deklinški šoli je Njega c. in kr. Apostolsko Veličanstvo povodom Svojega 50letnega vladarskega jubileja najmilostliveje dovolilo, da se sme odslej imenovati „Cesarja Franca Jožefa I. mestna višja deklinška šola.“ Med mnogimi zavodi te vrste bodisi zasebnimi, bodisi komunalnimi, nosi v vsi državi edino ta naš zavod ime Njegovega Veli-

čanstva. Čestitamo takisto šoli in njega trudoljubivemu vodstvu, kakor tudi mestu ljubljanskemu in njega občinskemu svetu na ti visoki odliki. Izredno to priznanje pa naj izpodbuja vse odločilne činitelje na vztrajno nadaljnje delovanje in vsestransko izpolnitev tega, za duševni napredek Slovencev prevažnega zavoda. Ob ti priliki opozarjamo pa tudi naše premožnejše rodbine zlasti izven Kranjske na to izvrstno oskrbljeno ter pod vestnim vodstvom in nadzorstvom stoječe žensko izobraževališče.

Spomenik pokojni cesarici. Razen v Budimpešti in v Genevi se postavi na spomin pokojni cesarici avstrijski spomenik tudi v Montreuxu v Švici, kjer je pokojnica večkrat bivala.

Zahvala. Preblagorodni gospod cesarski svetnik Ivan Murnik je po našem županstvu daroval deški šoli veliko krasno podobo našega presvetlega cesarja Franca Jožefa I. in rajne presvetle cesarice Elizabete v okvirih. Dalje je blagovolil v spomin 50letnega cesarjevega jubileja deški in deklinški šoli podeliti po 10 lepih podobic Nj. Veličanstva v razdelitev med šolsko mladino.

Za ta visokocenjeni dar se podpisani šolski vodstvi blagemu darovatelju najpresrečneje zahvaljujeta.

Šolsko vodstvo deške in deklinške šole
v Kamniku, dne 15. svečna 1899.

I. Čenčič,
voditelj deklinške šole.

Ign. Tranté,
zač. voditelj deške šole.

Ugodna prilika.

V zalogi imam raznovrstnih

muzikalij in učnih knjig.

Ker moram izprazniti barako, jih prodajam po zelo znižani ceni.

Vdova K. Tillova,

Kongresni trg, Kirbätscheva hiša.

Št. 142

o. š. s.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Na trirazrednici v Dragatušu je razpisana služba učiteljice s postavno plačo in prostim stanovanjem v stalno ali začasno nameščenje. Prošnje je oddajati do 20. sušca t. l. pri ces. kr. okr. šolskem svetu v Črnomlju.

C. kr. okrajni šolski svet v Črnomlju,
dne 24. svečna 1899.

GRIČAR & MEJAČ

LJUBLJANA

Prešernove ulice šte. 9

priporočata svojo

bogato zalogo izgotovljene

moške in ženske obleke

v vsaki velikosti ter najbolje

perilo in zavrtnice po naj-

nižji ceni.

Kdor si kupuje obleko,
ogleda naj si najprvo na-

jino zalogo.

Naročila po meri
izvršujejo se točno in ceno

na Dunaju.

Ilustrovani ceniki se raspošiljajo

franko in zastoj.

P. l. učiteljstvu znižane cene.

Fr. Čuden

urar v Ljubljani

Mestni trg šte. 25 nasproti rotovžu

priporoča svojo bogato za-

logo vsakovrstnih

žepnih in stenskih ur

budilnikov, prstanov,

uhanov, šivalnih strojev

od 25 gld. naprej,

biciklov od 100 gld. naprej.

Popravila se izvršujejo na-

tančno in točno.

Novi cenovniki na zahte-

vanje franko in zastoj.

Izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stane za celo leto 4 gld., za pol leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. Udje „Slovenskega učiteljskega društva“ plačajo na leto 3 gld. naročnine in 1 gld. udnine. — Spisi naj se blagoizvolijo pošiljati odgovornemu uredniku (uredništvu) v Ljubljani, Šubičeve ulice št. 3; naročnino pa prejema g. Francišek Črnagoj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za celo stran 15 gld., pol strani 8 gld., 1/3 strani 5 gld., 1/4 strani 4 gld., 1/5 strani 3 gld.; manjši inserati po 10 kr. petitvrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 3 gld.